

RYHMÄTYÖSKENTELEN YHTEENVETOA // OPHY-VERKOSTOPÄIVÄ 28.11.2018: MONINAISUUS OPISKELUYHTEISÖISSÄ

RYHMÄ 1: PERHEELLISET JA AIKUISOPISKELIJAT

Minkälaisia haasteita teidän yhteisöissä on ollut?

- Opiskelijat eivät tiedä mihin ovat hakeneet - Pitäisi viestiä paremmin mitä opiskelu on esim. monimuoto-opiskelu
- Rahaa lastenhoitopalveluihin ei ole ja toimeentulon haasteet
- Joustavuuden puute opinnoissa ja lastenhoitopalveluissa
- Ajanhallinta ja ajan riittämättömyys
- Ruuhkavuosien ongelmat, perheen ja muun yhteensovittaminen
- Lasten sairastaminen ja opintojen sen takia viivästyminen (=läsnäolopakolliset kurssit)
- Saattaa olla elämää ja pettymyksiä jo takana, työuupumusta yms. vaikea integroitua opiskeluryhmään
- Vaatimukset ja riittämättömyyden tunne
- Erilaisuuden tunne - vastapainona kuitenkin elämäntilanteen yhdistyminen muiden perheellisten kanssa
- Jos opiskelijaryhmän sosiaalinen kuvio on vain iltaisin, niin se rajoittaa, oli sitten lapsi tai koira, kun on pakko mennä iltaisin kotiin
- Iltaopiskelu ongelma - päiväkotia ei välttämättä ole auki
- Uusien kampusten rakennusvaiheessa puhutaan kyllä lastenhoitomahdollisuuksista, mutta se unohtuu jossain vaiheessa
- Asenne erot, joissain paikoissa lapsen saa ottaa luennolle, joissain ei
- Esteettömyyden huomiointi, esim. kulkeminen rattaiden kanssa.

Ratkaisut?

- Joustavuus opintojen suorittamisesta, vaihtoehtoja ryhmätöille, voisiko opintoja tehdä esim. yksin
- Hyvin toimiva Lastenhoitoparkki (HYY) 8-16 voi varata 2-3 tuntia kerrallaan
- Lastenhoitoparkki korkeakoululle / (varhaiskasvatuksen palvelut sinne)
- esim. Osaksi opintoja, esim. sosionomit suorittavat kursseja lastenhoitopalveluissa
- Videoidut luennot, joita voi seurata, vaikka lapsi on sairas
- Maisterivaiheeseen oma tutorointi
- Jos on esim. ”rästisuorituspäiviä” niin lastenhoito järjestetty silloin
- Vertaistuen näkökulma, ”ruuhkavuotisten ryhmä” - eri haasteet kuin ns. lapsettomalla/nuorella opiskelijalla
- Soviteltu opiskeluntahti - hitaampi suoritustahti
- Nettikaavake, jossa voi kertoa huolet ja tabut, jotka julkaistaan sitten nimettömästi julkisina, ”tabut julki”
- Korvaavat tehtävät

Miten perheelliset tai aikuisopiskelijat voisi integroida osaksi opiskeluryhmää?

- Tutorointi eri elämäntilanteisiin
- Orientaatioviikkoon panostaminen, oppilaitoksen ja tutoreiden puolelta
- Ensimmäiset viikot äärettömän tärkeitä, mutta ”napataan yksinäisistä kiinni” myös muissa vaiheissa opiskelua
- Esim. opiskelijatapahtuman tiedoissa lukee, onko tapahtuma lapsiystävällinen
- Erilaisia tapahtumia, liikunnallisia, keskustelumaisia, työelämään kytkeytyviä.

RYHMÄ 2: OPISKELIJAT, JOILLA ON OPPIMISVAIKEUKSIA

Mitä oppimisvaikeudet ovat?

Yleisimmät oppimisvaikeudet ovat:

- lukivaikeus
- matematiikan vaikeudet
- kielelliset erityisvaikeudet
- hahmotusvaikeudet
- aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriöt

Miten oppimisvaikeudet näkyvät korkeakouluissa?

Oppimisvaikeuksien arvioitiin näkyvän varsin vaihtelevasti ja usein ne näkyivät kaikkein selvimmän nimenomaan pääsykokeiden yhteydessä, mikä on ymmärrettävää sillä pääsykokeisiin on paljon selkeämmät ja yhdenmukaisemmat ohjeistukset erityisjärjestelyjen tekemiseen.

Monet huomioivat, että oppimisvaikeudet näkyvät yhä enemmän. Kun keskustelimme syistä, yleisimmät ajatukset olivat

- Ongelmia tunnistetaan enemmän jo aikaisemmillä asteilla
- Stigma on vähentynyt ja opiskelijat ovat avoimempia asiasta
- Tietoisuus on lisääntynyt ja yhä useammat hakeutuvat tutkimuksiin

Miten oppilaitokset voivat tukea opiskelijoita joilla on oppimisvaikeuksia?

Tuli selväksi, että eri korkeakouluilla on hyvin vaihtelevat käytännöt. Käytännöt vaihtelevat niin siinä, miten oppimisvaikeuksia tunnistetaan, millaista tukea niihin voi saada ja jopa siinä mikä riittää todistukseksi oppimisvaikeudesta. Esimerkiksi joissakin korkeakouluissa tuen saamiseksi pitää olla virallinen lääkärintodistus, joissain tiettyjä järjestelyjä voi saada opiskelijan oman kertoman mukaan.

Joissakin korkeakouluissa oppimisvaikeuksien tunnistamisen ja niissä tukemisen hoitaa keskitetysti esimerkiksi erityisopettajat, jotka auttavat opiskelijaa suunnittelemaan opintojaan ja hankkimaan tarvitsemansa erityisjärjestelyt

Joissakin korkeakouluissa opiskelijan pitää itse hoitaa erityisjärjestelyjen pyytäminen joka opettajan kanssa erikseen. Koettiin, että tämä voi olla kynnys joillekin opiskelijoille hakea tukea.

Varsinaisten erityisjärjestelyjen lisäksi oppilaitos voi tarjota monenlaista tukea opiskelukyvyn lisäämiseksi ja ylläpitämiseksi. Hyvin toimivat ohjauspalvelut, opintopsykologit, tukiryhmät ja erilaiset opiskelutaitoa kehittävät kurssit ovat hyviä kaikille opiskelijoille, mutta voivat tulla erityiseen tarpeeseen niille joilla on oppimisvaikeuksia.

Näiden lisäksi keinona tukea opiskelijoita, joilla on oppimisvaikeuksia on lisätä monimuotoisia opintopolkuja ja opintojen joustavuutta. Joustavuudella tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että kurseja pystyy suorittamaan mahdollisuuden mukaan useammalla eri tavalla ja joustavalla aikataululla.

Mainittuja erityisjärjestelyjä olivat muuan muassa:

- Lisäaika tentteihin
- Mahdollisuus kirjoittaa tenttivastaukset ja muut palautettavat tekstit koneella käsinkirjoittamisen sijaan (matemaattisten vaikeuksien kohdalla mahdollisuus tehdä kaikki laskutoimitukset koneella)
- Mahdollisuus tehdä tentti pienemmässä tilassa
- Mahdollisuus tehdä ainakin osa tenteistä suullisina kuulusteluina
- Vastamelukuulokkeet tenttitilanteessa
- Luentokalvojen saaminen etukäteen
- Erilaiset joustavat suoritustavat

Oppimisvaikeuksien tunnistaminen korkeakouluissa

On myös paljon opiskelijoita, jotka eivät korkeakouluihin mennessä ole tietoisia oppimisvaikeuksistaan. Erityisesti ammattikouluissa on puutteita oppimisvaikeuksien tunnistamisessa, mikä on näkynyt esim. merkittävänä määränä lukihäiriödiagnooseja, joita AMK-opiskelijat saavat vasta tultuaan korkeakouluopintojen piiriin.

Korkeakouluopinnot myös poikkeavat selvästi alemmista asteista, sillä ne ovat useimmiten sekä itsenäisempiä, että haastavampia. Monet opiskelijat ovat pärjänneet toisella asteella oppimisvaikeuksistaan huolimatta esimerkiksi käyttämällä opintoihin enemmän aikaa tai käyttämällä erilaisia selviytymismekanismeja.

Myös käytännöt oppimisvaikeuksien huomaamiseen poikkeavat paljon eri korkeakoulujen välillä. Eräässä oppilaitoksessa opettajat säännönmukaisesti ottavat asian esille, mikäli he havaitsevat lukihäiriöön liittyviä piirteitä opiskelijan teksteissä. Useimmiten kuitenkin oman oppimisvaikeuden havaitseminen, tiedon etsintä ja tuen hakeminen on täysin opiskelijan vastuulla.

Ongelmana on myös se, että avun hakeminen voi olla varsin monimutkainen ja pitkä prosessi. Esimerkiksi ADHD:n yhteydessä opiskelija joutuu usein pallotelluksia paikasta toiseen ja diagnoosin saaminen kestää tyypillisesti yli vuoden.

Lukiongelmiin suhteen jotkut oppilaitokset tuottivat itse lukihäiriöttestejä, jotkut tekivät niitä yhteistyössä julkisen puolen tai kolmannen sektorin kanssa. Paikoin opiskelija joutuu itse järjestämään ja maksamaan tarvittavan testauksen.

Mitä esteitä opiskelijalla on saada tarvitsemaansa tukea?

Yhtenä merkittävänä haasteena pidettiin sitä, että oppimisvaikeuksiin liittyy edelleen merkittävää stigmaa ja opiskelija saattaa olla kertomatta omista haasteistaan. Oppimisvaikeuden nähdään edelleen liikaa yksilön omana syynä, esim tahallisen laiskuutena tai huolimattomuutena. Kertomisen vaikeus korostuu tilanteissa, joissa opiskelija joutuu pyytämään erityisjärjestelyitä aina erikseen uuden kurssin alkaessa.

Toinen ongelma on, että opiskelija ei välttämättä tiedä millaista tukea korkeakoulu tarjoaa. Voi olla, että tieto ei välity uusille opiskelijoille tai se ei selkeästi löydy korkeakoulun verkkosivuilta. Myöskään opettajilla, tuutoreilla tai ohjaajilla ei välttämättä ole ajantasaista ja kattavaa kuvaa aiheesta. Erityisesti opettavan henkilökunnan kohdalla nähtiin, että heidän tietotasonsa ja asenteensa vaihtelivat suuresti. Osalla voi olla jopa avoimen negatiivinen kuva opiskelijoita joilla on oppimisvaikeuksista.

Kehityskohteita:

- Stigman vähentäminen
- Käytäntöjen yhdenmukaistaminen ja selkeyttäminen
- Eri tahojen yhteistyön parantaminen ja selkeiden hoitopolkujen turvaaminen
 - mm. Oppilaitokset, YTHS, julkinen terveydenhoito, opiskelijajärjestöt ja muut kolmannen sektorin toimijat
- Avun hakemisen kynnyksen alentaminen
- Tukitoimien ja erityisjärjestelyjen monipuolistaminen
- Viestinnän kehittäminen siten, että
 - Kaikki opiskelijat ovat tietoisia siitä, miten oppimisvaikeuksiin haetaan tukea ja mitä tukea on saataville
 - Oppilaitoksen henkilökunta tuntee prosessit ja oppilaitoksen tarjoamat tukitoimet ja erityisjärjestelyt
- Opettavan henkilökunnan pedagogisen pätevyyden parantaminen

RYHMÄ 3: OPISKELIJAT, JOILLA ON MIELENTERVEYDENPULMIA

Ennaltaehkäisy:

- Ennaltaehkäisy tärkeää
- Opiskelijoille alusta asti opiskelutaitojen opetusta
- Joustavuutta opintoihin -> valmistutaan ehjänä
- Opinto-ohjaajat / opintoneuvojat tärkeitä opintojen suunnittelussa ja joustoissa
- Tärkeintä on KUUNNELLA
- Kysy ”mitä kuuluu?”
- Kaikkien velvollisuus, myös kanssaopiskelijoiden
- Pitää antaa tilaa ja aikaa opintojen suorittamiseen
- Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston vuosittainen All Well –kysely kaikille 2.vuoden fukseille ja 1.vuoden maisteriopiskelijoille -> opiskelija saa kyselystä henkilökohtaisen palautteen (esim. mitä elämän osa-aluetta voisi kohentaa) -> kooste tuloksista menee asiantuntijoille -> voisiko profiloida riskiryhmiä?
- Kaikki mukaan opiskelijayhteisöön, yksinäisyyden ehkäisy ehkäisee mielenterveyden ongelmia!

- Opiskelijat toivoneet, että henkilökunta puuttuisi hyvinvointiasioihin enemmän
- Ulkopuolelle jäämistä ehkäisee mm. pienryhmäopetus, etenkin opintojen alussa, ryhmät sekoitetaan opettajan toimesta
 - matalan kynnyksen ryhmätyöskentelyä
 - esim. mitä eilen opittiin ja päivän lopuksi uusi ryhmä ja mitä tänään opimme
- Ennaltaehkäisyssä suuressa roolissa myös opintotuki
 - Liian moni joutuu käymään töissä opintojen ohessa, rahahuolet
- Somen epärealistinen kuva kavereista ja maailmasta voi myös vaikuttaa mielenterveyteen
- Itseohjautuvuutta jo liikaa, ei sovi kaikille, etenkin nuorimmille opiskelijoille
- Opiskeluympäristön tarkastukset tarpeen
 - tutkitaan mm. mitkä asiat vaikuttavat positiivisesti tai negatiivisesti opiskelijoiden arkeen

Hyvä käytänteitä:

- Stigman hälventäminen esim. kampanjoiden avulla
- Tärkeää, että sairastunut voi halutessaan pysyä mukana arjessa ja opiskeluyhteisössä
- Tärkeintä on KUUNNELLA
- Kysy ”mitä kuuluu?”
- Kaikkien velvollisuus, myös kanssaopiskelijoiden
- Esiintymisjännityksestä kärsiville esim. jännityspelkoryhmiä
- Mielenterveyskurseja henkilöstölle – Mielenterveyden ensiapu II
 - Järjestäjinä mm. Nyyti ja Suomen mielenterveysseura
- Helsingin yliopistolle tulossa jossain vaiheessa ohjauskortit henkilöstölle erilaisiin tilanteisiin, Aalto-yliopistolla ollut jo käytössä
- Ainakin 1.opintovuoden ajaksi opettajatuutori, joka voi seurata tilannetta -> jos herää epäilyksiä niin soitto tai viesti opiskelijalle -> ohjaus tarvittaessa eteenpäin
- Suru ei ole sairaus, turhaa diagnosointia vältettävä
- Muistettava, että ihminen on paljon muutakin kuin diagnoosinsa
- Diagnoosit kuitenkin tarpeen sairastuessa, esim. Kelan ja muiden tukien takia
- Tampereen teknillisessä yliopistossa meneillään varhaisen puuttumisen kokeilu

Kehittämisideoita:

- Opettajille koulutusta
 - miten tunnistaa?
 - mihin ohjata?
- Hoitoonohjaussuunnitelma opiskelijoiden tietoon heti opintojen alussa
 - Myös henkilöstölle tiedoksi
- Hoitoon mahdollisimman matalalla kynnyksellä ja nopeasti tarvittaessa
- Kokemusasiantuntijoita tulisi hyödyntää enemmän
- Jousto riippuu usein opettajasta, alasta, oppilaitoksesta yms., ei yhteistä käytäntöä
- Yhteistyö useamman alan toimijan kanssa
- Tärkeintä on KUUNNELLA
- Kaikkien velvollisuus on puuttua asiaan / ottaa asia puheeksi
- Hyvinvointi- / mielenterveys-tutorointi olisi hyvä, samoin vertaistuki

- Pitää antaa tilaa ja aikaa opintojen suorittamiseen
- Paluu opintoihin sujuvammaksi omon tms. avustuksella
- Varhaisen välittämisen malli käyttöön kaikkiin oppilaitoksiin, viesti välittämisestä
- Tietoa mielen sairauksista ja avun kanavista ja keinoista pitäisi saada myös nuorten ”omille” kanaville enemmän (chat yms)
- Toiveissa hanke, jossa opintopisteiden ja hyvinvoinnin korrelaatiota seurattaisiin ja jonkin sortin ”hälytysvalo” tulisi kun opintopisteitä ei tule sovitun mukaisesti
- Opiskelijat toivoneet, että henkilökunta puuttuisi hyvinvointiasioihin enemmän
- Lisäresursseja opiskelijoiden terveydenhoitoon, nyt ei saa aikoja
- Ulkopuolelle jäämistä ehkäisee mm. pienryhmäopetus, etenkin opintojen alussa, ryhmät sekoitetaan opettajan toimesta
 - matalan kynnyksen ryhmätyöskentelyä
 - esim. mitä eilen opittiin ja päivän lopuksi uusi ryhmä ja mitä tänään opimme

RYHMÄ 4: OPISKELIJAT, JOILLA ON MONIKULTTUURINEN TAUSTA

Monikulttuuriset opiskelijat

- Useassa ryhmässä tuli ensimmäisenä mieleen vaihto-opiskelijat, sitten eri ihonväriä edustavat sekä islaminuskoiset. Ei äidinkielenään suomea puhuvat.
- Kyseessä on kuitenkin hyvin moninainen ryhmä; varta vasten opiskelemaan tulleet, toisen polven maahanmuuttajat, vanhemmista toinen toisesta kulttuurista... tarpeet voivat olla hyvin erilaiset.
 - Voisiko ihmisen oma kokemus toimia määrittävänä tekijänä?
- >> **Keskityimme keskustelussa pääasiassa koko tutkintoa suorittaviin**

Palveluiden tarve ja hyväksi todettuja ratkaisuja

- Digiosaaminen automatisoidussa yhteiskunnassamme?
- Vuorokauden tervetuloa-leiri ulkomaisille tutkinto-opiskelijoille on saanut hyvän vastaanoton
 - Keskustelua, onko hyvä perehdyttää keskenään - vertaistuki toki hyvä asia sekä samantapaisiin asioihin tutustumisen tarve tekee kohderyhmästä luonnollisen
- Suomenkielisiä mentoriopiskelijoita
- Järjestelmällinen kaiken informaation tuottaminen kolmella kielellä ja sitoutuminen siihen

Opintoihin hakeminen

- Kartoitukset osoittavat, että monikulttuurisia opiskelijoita on pieni osuus Suomen korkeakouluissa. Miksi?
- Markkinointia ei välttämättä kohdisteta kaikille. Oppilaitoksen omaksuma imago vaikuttaa
 - DIAKilla tietoinen valinta rekrytoida monen kulttuurin edustajia, mikä tietoisesti huomioitu myös esim markkinointimateriaalissa
 - Voisi markkinoida kotoutumiskoulutusten/työkkärin suomenkursseilla aivan kuten lukioissakin! Myös SIMHEN palveluista tiedotus (oman maan tutkinnon osaamisen tunnistaminen)

- Pääsykokeissa ei-äidinkielisyyttä ei välttämättä huomioida
- Opinnoissa ei ohjata korkeakouluihin. Esim Pisa-tutkimuksessa on toistuvasti huomattu maahanmuuttajataustaisten huonompi menestys ns kantasuomalaisiin verrattuna. Mutta siinä on myös selkeät viitteet siitä, että tuo huonompi menestys liittyy kielitaitoon
- Median luomat kuvat siitä, miltä näyttää 'asiantuntija'
- Kielitaito voi olla este. Mutta onko se aina? Tarvitaanko aina täydellistä kielen osaamista? Osaavatko korkeakouluopettajat löytää esim esseistä ja tenttivastauksista osaamisen, vaikka kielitaito ei oli äidinkielen veroinen?
- Mittaavatko valintakokeet oikeita asioita? Vai mittaavatko ne kykyä vastata suomalaisiin kokeisiin?
- Metropolialla on ainakin korkeakouluopintoihin valmentavia puolen vuoden suomenkielisiä koulutuksia, ei oikeuta opiskeluvissumiin.
https://www.metropolia.fi/koulutukset/maahanmuuttajille/#jfmulticontent_c46342-4
 - Myös Australiassa käytössä vuoden "siltakoulutus", hieman niin kuin VALMA korkea-asteelle eli antaa korkeakoulutukseen valmiuden opiskelijoille, joiden oman maan peruskoulutus ei anna niitä australialaiselle yliopisto-opiskelulle.
<https://sydney.edu.au/study/admissions/admission-pathways/foundation-program.html>

Osallisuus ja hyvinvointi

- Fuksivuoden alkoholipainotteisuus voi eristää
- Yhdessä tekemistä, missä pääsee touhutessa jakamaan
- Jos vain yksi ryhmässä tarvitsee englanninkielisen kurssin, voivat muiden asenteet olla ynseät/ muut "kääntävät" vain keskeiset asiat
- Heikommalla kielitaidolla vitsit, nopea small talk jne voivat jättää ulkopuolelle
- Käsitykset auktoriteettiasemasta vs suomen melko rento tervehtiminen, toisaalta suomessa muuten voi olla aika jäykkää keskustelua...
- Eri alkuperää oleviin on erilaisia ennakkokäsityksiä
- Henkilöstölle ymmärrystä/osaamista havaita, missä olla sensitiivinen
- Toisten kunnioittaminen, avoimuus, tietoisuus, asioista keskusteleminen
- Pelisäännöt (odotukset) selviksi, perehdytys Suomen yhteiskuntaan ja toimintamalleille
- Joskus hankalaa löytää hyvä ratkaisu kaikille: unisex-wc:t voivat olla loistava tapa joidenkin seksuaalivähemmistöjen huomioimiseen mutta voivat olla todella kauhistuttavia toisista kulttuurista tuleville.

Työelämä ja harjoittelut:

- Toisesta maasta tulevista opiskelijoista usea suorittaa harjoitteluja oppilaitoksella, koska tällä ei ole suhteita eikä saa /osaa hakea ulkopuolista työnantajaa. Toisaalta oppilaitoksellakaan niitä ei saa eli sitten valmistuu ilman varsinaista työkokemusta.
- Miten Suomessa verkostoidutaan?
- Hyvä saada jalka oven rakoon eri tavoin, yhteisiä projekteja.
- Suomen kielen oppimiseen on panostettu eri oppilaitoksissa sekä painotettu sen tarvetta Suomessa työllistymisessä
- Alusta asti infoa siitä, miten Suomi toimii töitä hakiessa mutta myös työpaikoilla. Kaikki se kirjoittamaton toiminta. Perehdytystä.

- Oppilaisaines englannin kielisissä tutkinnoissa on muuttunut maksullisuuden myötä.
- Rasismia on mutta myös ulkomaalaisten keskinäistä rasismia.

RYHMÄ 5: OPISKELIJAT, JOTKA KUULUVAT SUKUPUOLIVÄHEMMISTÖÖN

- Johdon sitoutuminen ja vastuu moninaisuuden huomioimisessa nousi keskeisimmäksi asiaksi. Jos johto ei ole sitoutunut yhdenvertaisuuteen, ihmisoikeuksien toteutumisen varmistaminen jää yksittäisten opettajien ja opiskelijoiden harteille.
- Opetushenkilökuntaa pitäisi kouluttaa säännöllisin väliajoin sukupuolen moninaisuudesta, jotta opettajat osaavat toimia oikein. Opetuksessa välitetään opiskelijoille oppilaitoksen arvoja ja toimintatapoja. Myös muu henkilökunta pitäisi kouluttaa. Koulutuksessa pitäisi olla kokemusasiantuntijoita.
- Tuutorien rooli oppilaitoksen opiskelijahengen ja -kulttuurin luojina on suuri, joten tuutorien koulutuksessa tulisi käsitellä sukupuolivähemmistöjä. Heti opiskelun alkaessa uusien opiskelijoiden kanssa pitäisi käydä läpi arvot ja periaatteet, joiden mukaan toimitaan.
- Moninaisuuden pitäisi olla osa oppilaitoksen strategiaa ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa.
- an pitäisi kirjata konkreettisia asioita eikä vain abstrakteja tavoitteita. Opiskelijoille tarjottava mahdollisuus antaa anonymia palautetta ja oppilaitoksessa pitää olla nimetyt häirintäyhdyshenkilöt, joihin opiskelijoiden on helppo ottaa yhteyttä. Opiskelijoilla pitäisi olla tieto, mitä pitää tehdä ja miten prosessi etenee, jos henkilökunta käyttää valtaansa väärin (esim. jos opettaja kieltäytyy käyttämästä opiskelijasta oikeaa nimeä).
- Kielen merkitys korostui kaikissa keskusteluissa. Opetustilanteissa pitäisi varmistaa, että materiaalit ja esimerkit ilmentävät moninaisuutta eivätkä vahvista normeja. Koulutuksen myötä opettajat oppivat välttämään binääristä kieltä, jotta myös vähemmistöt voivat kokea olevansa osa yhteisöä. Nimenhuutoja ei tulisi pitää juridisen nimen mukaan ja oppilaitoksen järjestelmiin pitäisi pystyä kirjaamaan opiskelijan kutsumanimi, joka ei ole osa juridista nimeä. Englanninkielisissä opetustilanteissa tulisi nimen lisäksi kysyä, mitä pronomineja ihmiset haluavat itsestään käytettävän.
- Moninaisuus tulisi huomioida ja tehdä näkyväksi oppilaitoksen arjessa esimerkiksi siten, että wc:itä ja pukuhuoneita olisi myös muilla jaotteluilla kuin mies-nainen. Arvojen tulisi olla näkyvillä seinällä, jolloin niihin olisi helppo viitata, jos joku ei toimi niiden mukaan. Tämä helpottaisi esimerkiksi epäasialliseen kielenkäyttöön tai vitsailuun puuttumista. Puuttumisen kannattaisi tapahtua hyvässä hengessä ja dialogiin pyrkien, jotta väärin toiminut ihminen muuttaisi toimintatapojaan. Ongelmiin puuttumisen pitää aina olla henkilökunnan ja johdon vastuulla.
- Konkreettisine tekoina mainittiin vertaistukiryhmän perustaminen sukupuolivähemmistöille, kokemusasiantuntijoiden osallisuus suunnittelu- ja kehittämistyössä, tietoisuuden lisääminen elävällä kirjastolla sekä erilaisiin kampanjoihin osallistuminen. Esimerkiksi sateenkaarilipun nostaminen salkoon
- Pride-viikolla nähtiin pienenä mutta merkittävänä tekona, jolla oppilaitos voi viestiä arvojaan. Johto voi ilmentää sitoutumistaan yhdenvertaisuuteen käsittelemällä arvoja esimerkiksi rehtorin puheessa lukuvuoden alussa.
- Keskusteluissa nousi esiin, että nykynuoret ovat hyvin tietoisia sukupuolivähemmistöjen oikeuksista ja ovat valmiita niitä puolustamaan. Nykyiset ongelmat ja esimerkiksi jatkuva kouluttamisen tarve oppilaitoksissa nähtiin toiveikkaasti välivaiheena, joka ajan myötä korjaantuu, kun nuoret kasvavat ja pääsevät valtaan.

RYHMÄ 5: OPISKELIJAT, JOILLA FYYSISIÄ RAJOITTEITA

Miten esteettömyys näkyy opiskeluyhteisöissä?

- Rakennettu ympäristö: tilat, laitteet, valaistus, auditiivinen ympäristö, sisäilma, ääni
- Digitaalinen saavutettavuus: välineiden käytettävyys, osaaminen
- Tiedonsaanti: löytäminen, ymmärrettävyys

Millaisia haasteita esteettömyyteen liittyy?

- Erityisesti vanhojen tilojen tuomat haasteet esteettömyyteen: miten opetus- ja tapahtumatoiminta järjestetään.
- Rakennetussa ympäristössä ei huomioida erilaisia ihmisiä: tulisi olla vaihtoehtoja erilaisille ihmisille.
- Opiskeltavan tiedonsaaminen oikeassa muodossa.
- Fyysisissä ryhmäytymisissä kaikkien huomioiminen.
- Liian vähän tietoa korkeakoulujen tarjoamasta avusta: moniammatillinen yhteistyö keskiöön!
- Opetushenkilökunnalle ohjeistus esteettömyyden huomioimiseen opetuksessa: miten diat rakennetaan, mikkien käyttö yms.
- Kun ei itsellä ole fyysisiä rajoitteita: asia neutraali ja vaikea huomioida.
- Yksilön vastuu kertoa omista fyysisistä rajoitteista, haastava asia.

Millaisia ratkaisuja? Hyvien käytäntöjen jakamista, uusien ratkaisujen etsimistä?

- Moniammatillinen yhteistyö koulujen ja muiden toimijoiden kuten YTHS välille.
- OHO-hanke: korkeakoulujen yhteiset esteettömyyskriteerit.
- Käytetään olemassa olevia ratkaisuja, ei oleteta mitään esim mikin käyttö.
- Rakentamisen lähtökohtana esteettömyys
- Viestitään runsaasti fyysisten rajoitteiden huomioimisesta ja kerrotaan esim opetustilanteissa kaikki tilassa huomioidut asiat

RYHMÄ 7: PÄIHDEKYSYMYKSET OPISKELUYHTEISÖSSÄ

Ratkaisuja ja neuvoja:

- Kun otat puheeksi päihdeongelman, puhu kokemastasi huolesta ja käytä konkreettisia esimerkkejä tilanteista, jotka ovat herättäneet huolesi.
- Päihdeongelma saattaa tulla esiin varsinaisen ongelman sivutuotteena tai taustasyynä
- Muistuta yksilön vastuusta paitsi itselleen, myös ympäristölleen: miten päihdeiden vaikutuksen alaisena toimiminen vaikuttaa muihin ympärillä oleviin?
- Kun otat puheeksi, älä tuomitse henkilöä ja katso päihdeongelman taakse. Puhu avoimesti myös kohtuukäytöstä.

- Monelle tulee uutisena se, miten paljon ja miten pitkään päihteet vaikuttavat esimerkiksi unensaantiin ja unen laatuun. Tutkitut faktat voivat herätellä ihmisiä pohtimaan päihteiden käyttöään.
- Päihteistä kannattaa puhua orientaatioviikolla ja huolehtia, että sama viesti tulee sekä järjestöiltä että korkeakoulun henkilökunnalta.
- Kun järjestetään tapahtumia, on hyvä, jos niille ei anna mitään erityistä ”leimaa”. Esimerkiksi tapahtumien mainostaminen erityisesti alkoholittomina tai vaikkapa englanninkielisinä saattaa karkottaa potentiaalisia osallistujia.
- Vaikuta korkeakoulusi/oppilaitoksesi kulttuuriin. Kulttuuria on mahdollista muuttaa sellaiseksi, että siihen kuuluu toisista huolehtiminen ja välittämisen osoittaminen. Kulttuuri muuttuu ajan kanssa – moni sellainen asia, jota pidettiin arkipäiväisenä vuosikymmeniä sitten, on nyt kadonnut, esimerkiksi sisätiloissa tupakoimisen hyväksyttävyys.

RYHMÄ 7: KV-OPISKELIJAT

	Opiskeluyhteisö	Hyvinvointityö	Oppilaitosten arki ja rakenteet
Kieli	Ei-äidinkielellä kommunikointi tekee vuorovaikutuksesta raskaampaa -> otetaanko mukaan suomalaisten opiskelijoiden yhteisöihin. Eri kulttuureissa erilaiset vuorovaikutustavat -> ohjaus suomalaiseen vuorovaikutukseen.	Millä kielellä erilaisia palveluita ja materiaaleja tuotetaan? Saako huonompaa palvelua, jos ei voi asioida omalla äidinkielellään?	Kursseja tarjotaan hyvin englanniksi. Tehdäänkö karhunpalvelus, jos ei ole "pakko" oppia suomea? Esim. Virossa opiskelevat joutuvat opiskelemaan viroksi ja alkuvaikeuksien jälkeen oppivat kielen ja integroituvat paikallisiin opiskelijoihin ja kulttuuriin.
Opiskelutaidot	Kuva itsestä oppijana. Miten näkee itsensä suhteessa muihin? Kokeeko omaavansa yhtä hyvät	Eriytynen ohjauksen ja neuvonnan tarve.	Se, mikä toimii omassa kotimaassa, ei välttämättä toimi Suomessa (ulko-opiskelu,

	edellytykset opiskella ja oppia? Kotimaassa tottunut olemaan huippuopiskelija, entä Suomessa?		plagiointi...). -> akateemisten taitojen opettaminen osana opinto-ohjelmaa
Tuen tarve	Kv-tutoreiden rooli: Ryhmytymiseen panostaminen, pidempikestoinen tuki, integroituminen suomalaisiin opiskelijoihin (miten saadaan mukaan yhteisiin tapahtumiin?)	Korostunut neuvonnan tarve (Mitä palveluita saatavilla? Mistä niitä haetaan? Millaisista asioista Suomessa voi puhua?). Erityistarpeet ja niihin kohdennettu tuki sekä asioihin perehtyneet työntekijät (kaamosaika, taloudelliset vaikeudet, vuorovaikutustavat, koti-ikävä /tukiverkostojen puute...).	Neuvonta ja ohjaus opintojen järjestämisessä ja opiskelutaidoissa. Ymmärretäänkö kansainvälisten opiskelijoiden haasteita riittävästi? Kv-opiskelijoihin perehtyneiden työntekijöiden ja tiedon lisääminen.
Kansainväliset opiskelijat näkyvästi erottuva ryhmä	Stereotyyppiat: Millaisia oletuksia tehdään kielen, kulttuurin tai ihonvärin perusteella? Mikä nähdään mahdolliseksi? Millaisia töitä, opiskelupaikkoja, vaihtoehtoja jne. tarjotaan? Oletetaanko sen sijaan että kysytään? Luodaanko kansainvälisyyttä sinne, missä sitä ei ole, eli kohdellaanko esim. eri-ihonväristä automaattisesti erilailla kuin suomalaista, vaikka kyse olisi suomessa syntyneestä Suomen kansalaisesta (ns. toisen polven maahanmuuttaja)? -> kuva suomalaisuudesta laajemmaksi, miten Suomi saadaan näyttävämmään muualta tuleville houkuttelevana ja suvaitsevaisena maana?		
Kansainvälisyys on enemmän kuin kieli	Kiinnostus toisten kulttuureja kohtaan. Avoimella keskustelulla opitaan toisistamme ja löydetään yhteisesti hyväksytyjä tapoja toimia.	Ymmärrys siitä, mitä erityispiirteitä eri kulttuureihin liittyy ja miten ne tulisi huomioida hyvinvointityössä.	Kurssien tarjoaminen englanniksi ei riitä kansainvälisyydeksi. Kansainvälinen henkilökunta helpottaa eri kulttuurien ymmärtämistä ja huomioon ottamista ja luo aidosti kansainvälistä ilmapiiriä.

<p>Ryhmäytyminen</p>	<p>Kv-opiskelijat omissa porukoissaan. Toisaalta saavat toisiltaan vertaistukea, toisaalta tarve kuulua myös paikallisten opiskelijoiden joukkoon. Suurimpana ongelmana ne, jotka eivät ole hyväksytyjä omassa porukassaan mutta eivät myöskään integroidu suomalaisten opiskelijoiden joukkoon. -> Tutor-toiminnan merkitys! Yhteiset tapahtumat ja niihin houkuttelevuus, mutta miten?</p>	<p>Kv-opiskelijoille suunnatut tapahtumat tarpeen tietyissä tilanteissa mutta tärkeää luoda myös yhteisiä tapahtumia kv- ja suomalaisille opiskelijoille. Yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen pitää erityisesti kannustaa, sillä se ei välttämättä synny luonnostaan. Kv-opiskelijat kaipaavat neuvoja siihen, miten Suomessa ystävystytään.</p>	<p>Korkeakoulujen kansainvälinen henkilöstö helpottaa myös kv-opiskelijoiden integroitumista joukkoon. Luennoilla ja pienryhmissä kv-opiskelijat jäävät herkästi omiksi porukoikseen, jos tähän ei tietoisesti pyritä vaikuttamaan. - > kv- ja suomalaisten opiskelijoiden ohjaaminen samoihin ryhmiin.</p>
<p>Taloudelliset vaikeudet</p>	<p>Onko tietoa ja osaamista siitä, mistä kv-opiskelijat saavat apua taloudellisiin kysymyksiin? >> kv-asioihin erikoistuneiden työntekijöiden tarve</p>		